

זמנים ומועדים לשמחה עם אביהם של ישראל

לקט קטעים משיעוריו של המר"ן באתר הרב מרדכי אליהו

ראש השנה: את אכילת הרימון בתוך סימני ראש השנה הגדיר הרב כסימן לאהבת ישראל. הרימון כולל גרגרים צפופים ומרוכזים ומדובקים זה בזה, אשכולות אשכולות מחוברים כמו ששבטי ישראל אחוזים ומלוכדים זה בזה.

סוכות: בהלכות ארבעת המינים היה הרב מגדולי המומחים בדורו. ביתו היה הומה אדם בימים הסמוכים לסוכות, כאשר אנשים ביקשו את הכרעתו של הרב להידורו של האתרוג. על כך אמר הרב: "אם הלה מחפש אתרוג 'מהודר' ואינו מסתפק באתרוג 'כשר' בלבד, מדוע להקל ולהגדיר אתרוג זה בתור 'מהודר'? רק כדי שלא יצטרך לחפש אתרוג אחר?!..."

חנוכה: אדם זוכה בזכות נרות חנוכה לאור תורה. מה קשור זה לזה? נר זה נר, תורה זה אור. היוונים רצו לשכחם תורתך, את האור של התורה הם רצו לשכח. אם אנחנו מדליקים אור, אפילו בנר קטן, אנו זוכים בתורה, "כי נר מצוה" - אתה זוכה לתורה אור. היוונים רצו לשכח את התורה ואתה זוכה באור התורה.

אדר א': כאשר אומרים "משנכנס אדר מרבין בשמחה" - מה יהיה באדר א' ובאדר ב'? האם השמחה רק באדר ב' או גם באדר א'? כמו שאדר מוסיף שמחה, גם אנחנו נוסיף באדר א' שמחה. אלא מה? כמו שיש באדר א' "פורים קטן", ככה גם השמחה של אדר א' תהיה שמחה אבל קטנה, ובאדר ב' החודש שחל בו פורים - זו כבר שמחה מושלמת.

פורים: מדוע נכתב על מצוות "מתנות לאביונים" מתנות ולא צדקה לאביונים? כמו שעשה עימנו הקב"ה מתנת חינוך וחסד בהצילו אותנו מן הפור שנפל, כך גם עלינו מוטל לעשות חסדים ומתנות חינוך. לכן תקנו לנו במצוות פורים מתנות לאביונים.

פסח: בעניין חיוב לימוד הלכות הפסח, אמר הרב, כי גברים נשים וילדים מוכרחים ללמוד הלכות פסח כבר מפורים ואילך, כל אחד לפי דרגתו ועניינו.

יום העצמאות: בעניין סוגיית אמירת 'הלל' ביום העצמאות, הרב פסק כי יש לומר הלל בלא ברכה ואין לומר תחנון. מה שחשוב הוא להפוך יום זה להודיה לקב"ה: "תלמד תורה באותו היום ותמשיך בחסדים".

ל"ג בעומר: במנהג התספורת הראשונה בגיל שלוש, ה"חאלקה", ממליץ הרב לשמר פיסה מן השערות שמספרים במעמד זה, כי "דבר שבקדושה - טוב לשמור אותו".

שבועות: לעניין לימוד תורה בליל חג השבועות, צריך האדם ללמוד תורה בשמחה. כל מצווה שאדם עושה ישמח בה. למדת - תשמח! תשמח בלב! "פיקודי ה' ישרים משמחי לב" (תהילים י"ט, ט'). אל תתגאה בלימוד שלך! כמה הספקת ללמוד - אל תתגאה, אלא תשמח בליבך.

תודה גדולה מסורה למשפחת הרב מרדכי אליהו על שיתוף הפעולה, הסיפורים, הזיכרונות, פתיחת הבית והלבבות.

כתיבה: **צביה בר שלום** | ליווי ויעוץ פדגוגי: **אסתר חטב**, מפקחת ארצית קדם יסודי, חמ"ד עריכת לשון: **מרגלית קרוטהמר** | עיצוב: **צביה בר שלום**
הוצאה: גף הפרסומים, משרד החינוך | הפקה: אתי אורלב, שרה תורג'מן
החומרים נדלו מאתר הרב מרדכי אליהו: <https://harav.org/torat-harav/variety-sabbath-27/>
אתר מנהל החינוך הדתי: <https://edu.gov.il/sites/Hemed/Pages/homepage.aspx>

הַרְבֵּ מְרַדְכֵי אֵלֵיהוּ

הרב מרדכי אליהו הוכתר כראשון לציון וכרב הראשי לישראל ואף כיהן כנשיא בית הדין הרבני הגדול. הרב נודע בגאונותו, בחכמתו ובעמקנותו וכולם הכירו בבקיאיותו הגדולה בהלכות ובכוחו לפסוק בצורה ברורה וחדה.
במשך עשרות שנים עסק הרב בהוראה ובהדרכת רבנים וחינך את תלמידיו להיות דרוכים תמיד לשקול ולברור את כל צדדי ההלכה.
הרב קיבל על עצמו לפעול בכל קהילות ישראל בתפוצות, לעורר לבבות, לחנך למצוות ולהאבת התורה, לעודד עלייה לארץ ישראל ולהעלות את ירושלים על ליבם.
ביתו של הרב, שהוקם על יסודות התורה מתוך דחק, היה לימים תל תלפיות לרבבות-רבבות, שיידעו כי ממנו ייצאו תורה וברכה ודבר ה'.

"אב לחכמה ואב לדורות" (ירושלמי נדרים ה', י"ט)

הרב הראשי לישראל

הרב נעתר להגשת מועמדות לכהונת הרב הראשי לישראל והראשון לציון, לנוכח הוראתו המפורשת של מורו ורבו מרן האדמו"ר ר' ישראל אבוחצירא, ה'בבא סאלי', זצ"ל.

החל משנת תשמ"ג, בעשר השנים הבאות, שימשו הרב מרדכי אליהו והרב אלקנה כהנא-שפירא זצ"ל בהנהגת הרבנות הראשית לישראל ופעלו גדולות ונצורות לחיזוק הדת. שני הרבנים הראשיים חלקו כבוד הדדי, ענווה ואצילות מופלגת זה לזה. לכל אחד מהם היה מוכן בלישכתו כיסא מכובד נוסף עבור רעהו, כדי שבכל עת שאחד הרבנים יבקש לדון עם עמיתו לא יחוש כאורח אלא כשותף מלא גם באותה לשכה. בתקופת כהונתם הם פעלו להעלאת רמת הכשרות של הרבנות הראשית והקפידו להיות מעורבים בפרטיה.

ביחסו למדינת ישראל אמר: "אני רואה במדינה אור גדול. לא היתה מעולם תקופה רבת אור כמו תקופתנו אנו במדינתנו" (יונה כהן, ראיון חג עם הרב מרדכי אליהו, הצופה, יום העצמאות תשמ"ז). בפתיחת ההיכל הורה הרב לומר תפילה לשלום חיילי צה"ל. בסידורו 'קול אליהו' מופיעה תפילה ארוכה לשלום חיילי צה"ל. הוא חיבר תפילה לשם ייחוד עבור החיילים ובה כתב כי מי שמשרת בצה"ל מקיים בכל יום שלוש מצוות עשה (הרב שמואל אליהו, אביהם של ישראל, כרך ג', ירושלים: מכון דרכי הוראה לרבנים, עמ' 106).

"הדריכני באמתך ולמדני" (תהילים כ"ה, ה')

מורה לילדי ישראל

עוד בהיותו כבן חמש עשרה שנים בלבד, היה הרב מקבץ נערים לבית הכנסת 'מוסאיוף' שבשכונת הבוכרים והיה אומר להם דברי תורה וסיפורי צדיקים ומלמדם הלכות ומוסר.

כאשר חרבה ישיבת 'פורת יוסף' וגלו היהודים מן העיר העתיקה, היה הרב רגיל להתפלל וללמוד ב'אוהל רחל', ושם הבחין כי הילדים והנערים משוטטים חסרי מעש. בצהרי יום שבת קודש הוא ארגן 'חברת תהילים' לכל ילדי השכונה, שהיו שומעים מפיו דברי תורה ומעשיות צדיקים והיו מקנחים במיני טעימה ומתיקה.

משגדלו קשיי הפרנסה והיה הרב צריך לחסוך מעט מעות לצרכי חתונה ופרנסה, בחר הרב להיות מלמד לתינוקות של בית רבן. דבר מעניין מספרים על הרב, שבשעת ההפסקה הוא לא היה עוזב את הכיתה ותמיד נשאר בין כתליה. באותה שעה, היה הרב נותר במקומו, נכון ופתוח לשיחה עם תלמידיו. תמיד הבחין הרב אם מישהו חסר וידע עליו.

"דין אמת לאמתו" (שבת י', ע"א)

דין בבית הדין

למעלה מארבעים שנה שימש הרב כדיין בבתי הדין השונים. כשהיה מרן הרב ניגש אל כס הדיין, היה עושה זאת בחרדת קודש. לאחר הסתלקות הרב לגנזי מרומים, מצאו בניו דף ובו רשומה התפילה, שחיבר הרב בעצמו בעד עצמו, שאותה היה הרב רגיל לומר בכל יום ויום לפני תחילת הדיונים בבית הדין. בין השאר נאמר בתוכה: "אנא ה'... חוס ורחם על כל יושבי כיסאות למשפט, ובפרט עלי, אני עבדך בן אמתך, מרדכי בן מזל. רחם עליי ותן לי לב שומע ודעת להבין לשפוט את עמך. חוננו חוכמה בינה דעת והשכל. שלא נאמר על זכאי חייב ועל חייב זכאי. ותצילנו מכל שגיאות וטעויות..."

"כי לנית חן הם לראשך" (משלי א', ח')

ילדותו

הרב מרדכי אליהו נולד בארץ ישראל בכ"א באדר תרפ"ט (1929) לאביו המקובל ר' סלמאן אליהו זיע"א, שהיה מחכמי ירושלים, ולאמו הרבנית מזל ע"ה, נכדת אחותו של ה'בן איש חי'. מרדכי הצעיר התייתם מאביו בגיל אחת עשרה וחיי המשפחה הפכו לחיים קשי יום. הרב התעלם מהרעב ולימד את עצמו להתמקד בעיקר, בלימוד התורה ובאהבת ה'.

"אשת-חיל, מי ימצא" (משלי ל"א, י')

הרבנית צביה

בשנת תשי"ג התחתן הרב עם הרבנית מרת צביה בת הגאון רבי נסים דוד עזראן זצ"ל. לאחר החתונה, עיקר עול הפרנסה היה מוטל על הרבנית, והיא מצידה מסרה נפשה ואמרה לרב כי היא מוכנה לחיות בצניעות ולהסתפק במועט ובלבד שהוא יוסיף ויהגה בתורה בקדושה ובטהרה.

לימים, כשנתעלה הרב והתעטר בנזר הראשון לציון והרב הראשי לישראל, הלך מיד לאחר בחירתו לשאת תפילה בכותל המערבי. כאשר שב לביתו מאות אנשים ליווהו בשירה ובריקודים, וחלקם אפילו לא הכירוהו ובוודאי שלא ידעו מי היא הרבנית. כאשר התקרבה הפמליה אל הבית, יצאה הרבנית לקראתם וביקשה לברך את הרב בברכת 'מזל טוב'. אנשים שלא הכירוהו, ולא חשבו שזו היא הרבנית בכבודה ובעצמה, העירו לה ואמרו: "גברת, כעת אין זה הזמן שנשים תיגשנה אל הרב". אבל הרב שהבחין ברבנית היוצאת מן הבית, עצר את הרוקדים ואמר: "רבותי, כמו שהיה אצל רבי עקיבא, שהחכמים לא הניחו לאשתו שתתקרב אליו בבואו הביתה, ממש כך מתרחש לנגד עינינו. וכמו רבי עקיבא בשעתו, אף אני מכריז ואומר: 'שלי ושלכם - שלה הוא'."

הרב מרדכי אליהו נפטר בכ"ה בסיון התש"ע

יהי רצון ונזכה ללכת בדרכו ולאורו, להרבות באהבת התורה, העם והארץ.

יהי זכרו ברוך!

